

Guifré el Pilós convida els nens de Navarcles a aprendre història

Lluís García Coca

L'edat mitjana és un dels continguts del currículum de ciències socials del darrer curs del cicle superior de primària. Tradicionalment, al CEIP Catalunya de Navarcles aquest tema s'ha tractat de manera global, sense centrar-lo en una contrada concreta. Durant el curs 2008-2009, gràcies a la llicència d'estudis de la qual he gaudit com a professor d'aquest centre, l'escola ha volgut apropar els infants a aquesta part de la història de manera interdisciplinària (treballant-la de manera integrada des de l'àmbit de les ciències socials, les llengües, l'educació artística i l'educació física). Paral·lelament també volíem posar a l'abast de l'alumnat el patrimoni cultural de la zona (el monestir de Sant Benet i el castell de Cardona, concretament) com a excusa per endinsar-nos en com, al llarg de l'edat mitjana, es comença a construir la identitat del poble català i, paral·lelament, la identitat local (a partir de personatges, llegendes i monuments propers a la zona en què es troba situada l'escola).

Per fer-ho, ens calia un bon fil conductor i l'hem trobat en la figura d'un personatge històric, la llegenda del qual serveix de partida per a la construcció i el desenvolupament de la nostra seqüència didàctica, la qual s'implementa al llarg de tot un trimestre. Els nostres objectius, doncs, es resumeixen en aquests tres:

- Dissenyar una seqüència didàctica interdisciplinària per acostar els infants a l'edat mitjana, època en la qual es comença a forjar la identitat catalana.

- Plantejar la seqüència didàctica a partir d'un seguit d'activitats de descoberta i de resolució de problemes que permeten conèixer el patrimoni històric i cultural més proper (el del poble i la comarca).

- Estructurar la seqüència didàctica a partir d'un entorn virtual (*Moodle*) que afavoreixi l'aprenentatge col·laboratiu i el desenvolupament de la competència digital mitjançant l'ús de diverses eines (fòrums, blocs, wikis, glossaris, *webquests*, etc.).

El disseny de la seqüència didàctica parteix de les propostes de les teories socio-constructivistes i s'estructura a partir de sis projectes: històries i llegendes, els castells, les classes socials, la salut, l'alimentació, la higiene i la cultura i l'art. Per al desenvolupament de cada projecte es crea un «curs *Moodle*». Tots els projectes fomenten el treball col·laboratiu en grup, la cerca i selecció de la informació, la discussió cognitiva, l'assoliment d'acords, la participació, la comunicació i la publicació dels resultats. Les tasques que s'han de dur a terme varien d'un projecte a un altre (vegeu el quadre 1) i els recursos *Moodle* que fan possible aquesta metodologia (fòrums, tasques, glossaris, *webquests*, wikis, qüestionaris, Jclic...) s'empren en un o més cursos, en funció dels objectius de cada projecte i del producte final que els alumnes han de crear. El quadre següent il·lustra quines són les produccions de l'alumnat per a cada projecte:

Quadre 1. Projectes i productes que estructurin la nostra seqüència didàctica sobre l'edat mitjana

Projectes	Productes finals de cada projecte
Històries i llegendes	Creació d'un arbre genealògic dels comtes i comtes reis catalans Redacció d'una llegenda
Els castells	Construcció d'un castell
Les classes socials	Elaboració d'un wiki sobre les classes socials
La salut i la higiene	Creació d'un glossari herbolari
L'alimentació	Taller de cuina medieval al monestir de Sant Benet Elaboració d'una recepta de cuina Aprendre a parar taula
La cultura i l'art	Visita al castell de Cardona per a l'elaboració d'un reportatge fotogràfic

Cadascun dels cursos «Moodle» que es creen per desenvolupar els projectes que hem enumerat en el quadre 1 s'estructura en cinc apartats. Els tres primers pretenen facilitar la reflexió i promoure el pensament crític dels alumnes. A continuació detallarem la finalitat de cadascun d'aquests apartats:

Apartat 1: Informa't. Aquí és on es troba, prèvia selecció, la informació (documents, imatges i enllaços a webs externs) necessària per facilitar la cerca de continguts als alumnes.

Apartat 2: Investiga i crea. En aquest apartat els alumnes expliquen, a partir de la seva participació en un fòrum, quins són els seus coneixements previs. Una imatge històrica acompanyada d'un text els introdueix en el tema.

Apartat 3: Opina. En l'espai d'opinió els alumnes a través d'un nou fòrum reflexionen i manifesten de manera oberta el que pensen a partir d'una sèrie de propostes que obren el debat.

Apartat 4: Recorda. Aquí es presenten una sèrie d'activitats (qüestionaris, preguntes, mapes conceptuals, Jclic) pensades perquè l'alumne resolgui de manera individual una sèrie de qüestions relacionades amb els continguts treballats anteriorment. Aquestes activitats permeten bàsicament fer una avaluació final dels continguts treballats.

Apartat 5: Juga. En aquest apartat es recullen una sèrie de recursos, alguns amb un marcat caràcter lúdic i d'altres orientats a completar i ampliar la informació del tema.

Les tasques que els alumnes han de dur a terme les encomana el comte Guifré el Pilós, el qual es desperta del seu somni etern al gimnàs de l'escola i demana als alumnes de sisè que signin un pacte de vassallatge amb ell. Mitjançant aquest pacte, el comte demana als nois i les noies dels tres grups de sisè que facin recerca sobre què passa a l'edat mitjana després de la seva mort i li ho expliquin; a canvi, ell els promet protecció i el seu guiatge en aquesta empresa. Gràcies a les activitats que els proposa el comte, els nens i les nenes de l'escola aprenen com era la vida a l'edat mitjana, quines eren les classes socials de l'època, quins oficis hi havia, com eren els castells de l'època, què es menjava, com era la música. Els primers missatges del comte en cada curs / projecte contenen alguna dada històrica que serveix per introduir el tema sobre el qual versarà el projecte en qüestió. Observem-ne dos exemples:

Quadre 2. Fragment del primer missatge que el comte Guifré envia a l'alumnat per convidar-los a realitzar el projecte sobre la història i les llegendes

Durant el segle IX els reis francs tenien problemes per controlar tots els seus territoris i van haver de confiar en nosaltres, els senyors locals. Ens vam convertir en els seus vassalls, però amb llibertat per manar i administrar les nostres terres. A Catalunya, aquests senyors locals s'anomenaven comtes...

Quadre 3. Fragment del primer missatge que el comte Guifré envia a l'alumnat per convidar-los a realitzar el projecte dels castells

Ara ja em coneixeu una mica més i sabeu què passava a Catalunya en la meua època. Sabíeu que la paraula Catalunya prové de la paraula «Castlà»? El castlà era la persona encarregada de guardar, defensar i governar el castell i a vegades les terres del seu voltant. Dit d'una altra manera, era el senyor feudal...

A través de les tasques que Guifré proposa als infants, també els mostra tant la seva relació amb la contrada com les petjades que altres pobles deixen a la zona. Així, per exemple, la seva petició de saber com van acabar les obres del castell que va ordenar emmurallar condueix els alumnes a visitar el veí castell de Cardona. Durant la visita al castell els nois i les noies hauran d'aprendre a distingir (i a documentar fotogràficament) les empremtes de l'art romànic i gòtic en l'edifici i els caldrà esbrinar per què els gegants que avui té el poble de Cardona es diuen Abdalà i Adalès. El seu reportatge fotogràfic es presentarà a un concurs i la llegenda de la Torre de la Minyona, de la qual Abdalà i Adalès són protagonistes, els permetrà reflexionar sobre quin és el llegat dels pobles sarraïns en la llengua catalana, els oficis o el menjar.

El projecte que hem descrit i la memòria sobre el treball de recerca que se'n deriva es pot consultar a <http://phobos.xtec.cat/lgarcia9/moodle>. Esperem que els materials que s'hi poden trobar ajudin aquells docents que, a l'igual que nosaltres,

creguin que l'ensenyament de la història de Catalunya hauria de partir del coneixement dels personatges, les llegendes i els fets històrics més rellevants en la contrada en què viuen els infants a qui volem apropar aquesta història.